

# Porodične firme u Srbiji



**Januar – Februar 2014**

**Autori istraživanja:**

dr Srđan Puhalo

mr Mirjana Milovanović

**Saradnici na istraživanju:**

Milana Dojčinović

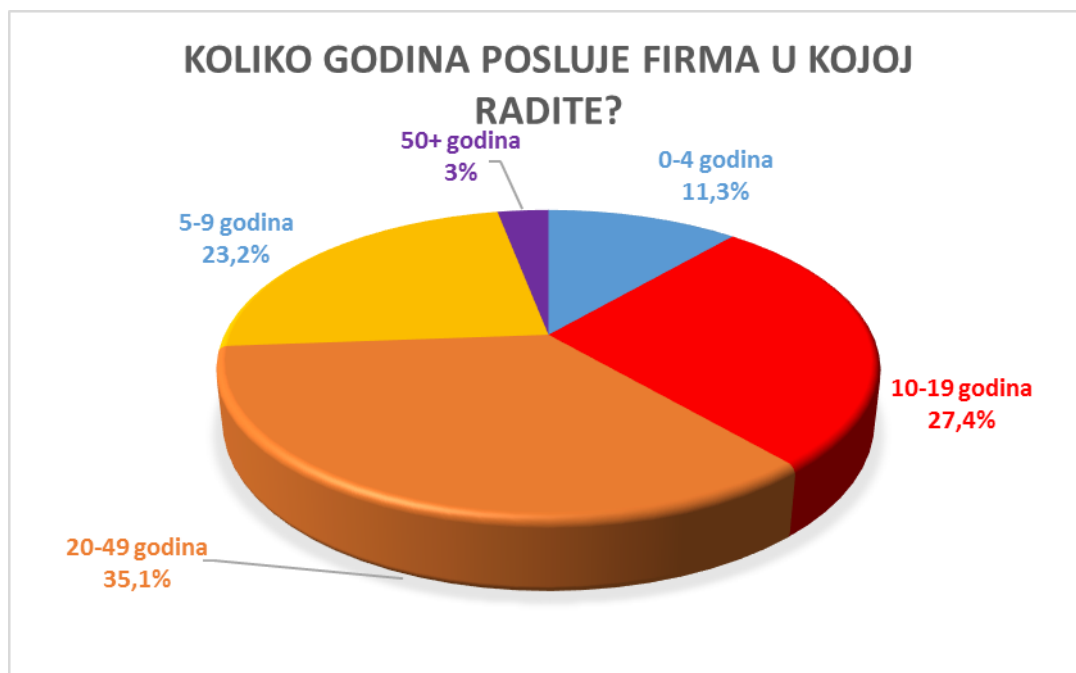
Valentina Vukmirović

Sara Slijepčević

## METOD

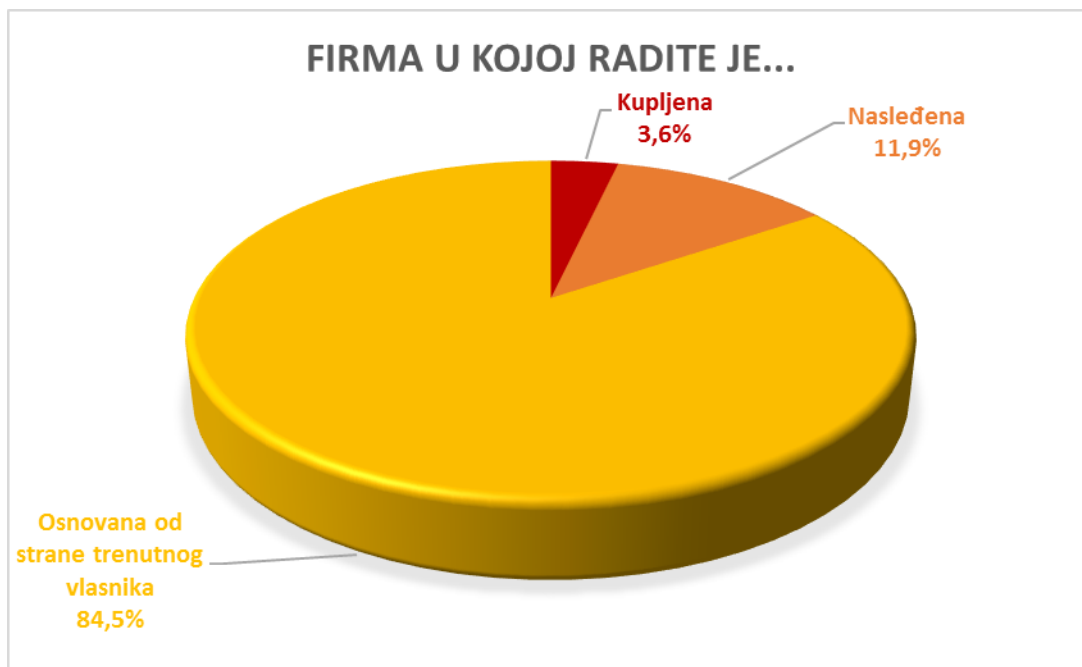
Istraživanje je sproveo Centar za edukaciju Pro Educa u periodu od 20. januara 2014. do 28. februara 2014. godine. U tom periodu je kontaktirano preko 1500 porodičnih preuzeća, da bi dobili 190 upitnika, ali zbog uočenih nepravilnosti 20 upitnika nije učestvovalo u finalnoj analizi. Istraživanje je obuhvatilo 170 porodičnih firmi u Republici Srbiji. Upitnik su popunjavali vlasnici ili direktori porodičnih firmi. Anketiranje je vršeno *online* putem i ispitanici su samostalno popunjavali upitnik.

## DEMOGRAFIJA



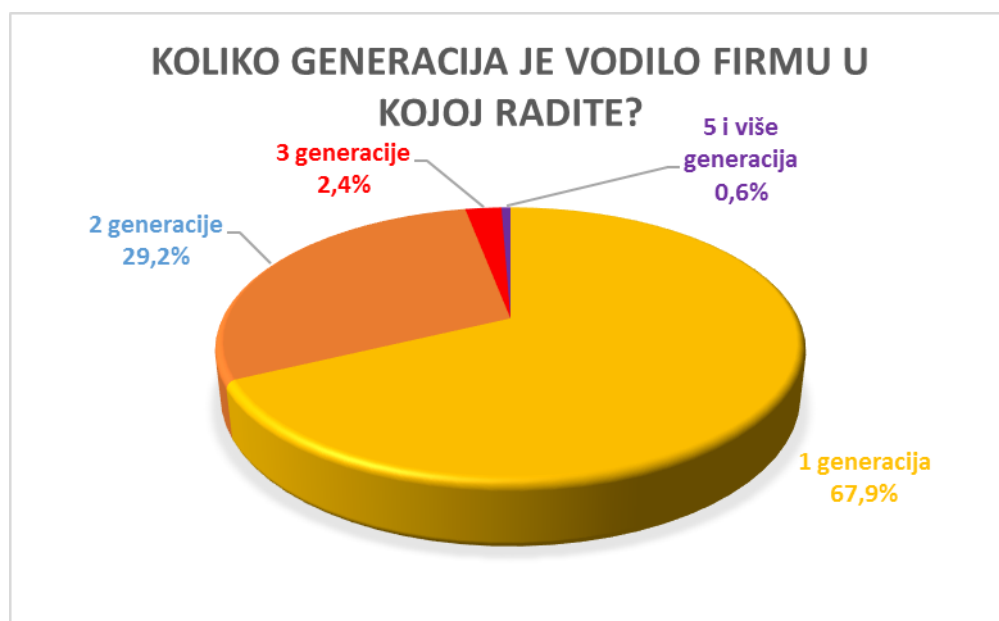
Grafikon 1

Najveći broj porodičnih firmi koje su učestvovale u istraživanju (oko 60%) posluje manje od 20 godina. Istovremeno svaki peti (27,4%) učesnik ankete radi u preduzeću koje je aktivno između 10 i 19 godina, dok 23,2% vodi firmu staru između 5 i 9 godina. Svako deseto preduzeće (11,3%) je mlađe od 4 godine.



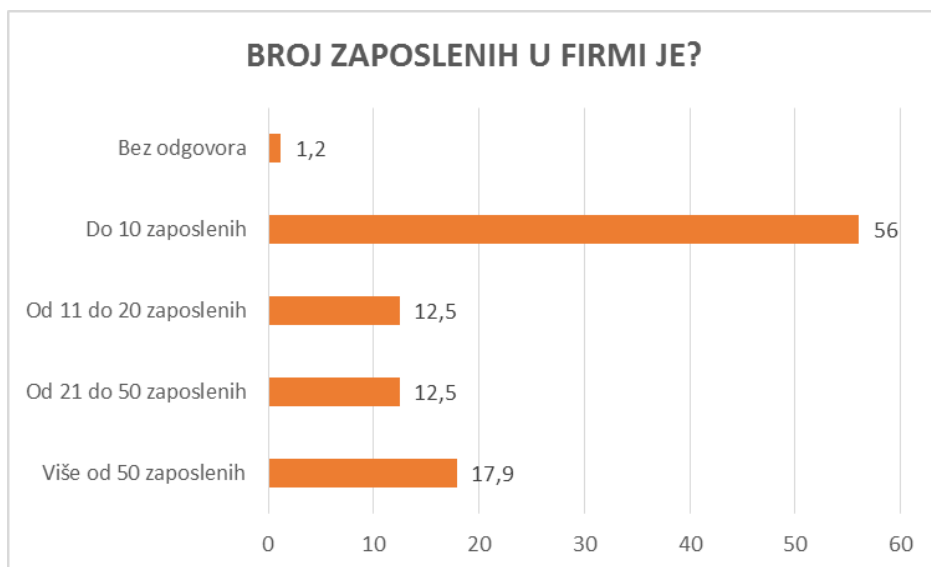
Grafikon 2

Najveći broj firmi (84,5%) koje su učestvovalе u istraživanju su osnovane od strane trenutnog vlasnika, dok je 11,9% nasleđeno, a 3,6% kupljeno.



Grafikon 3

Imamo li u vidu rezultate iz grafikona 2 sasvim je očekivano da u 67,9% firmi imamo prvu generaciju onih koji vode firmu, dok u 29,2% slučajeva preduzeća vodi druga generacija vlasnika.



Grafikon 4

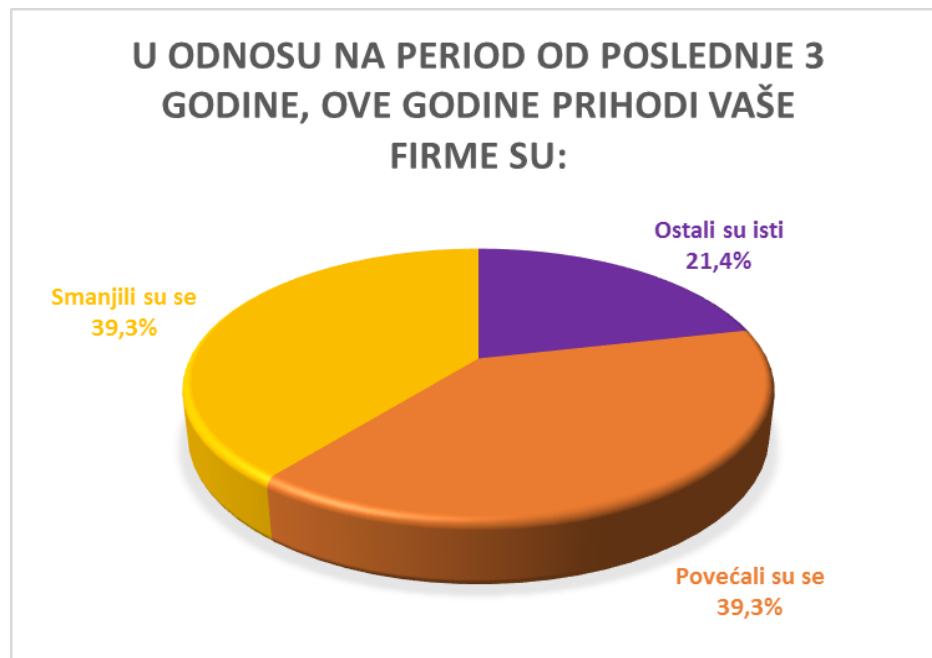
Više od polovine porodičnih firmi (56%) ima do 10 zaposlenih, dok svako peto preduzeće (17,9%) ima preko 50 zaposlenih. Izeđu ove dve kategorije nalazimo po 12,5% preduzeća sa zaposlnim između 10 i 20 osoba i između 21 i 50 osoba.

## OSNOVNE FREKVENCE



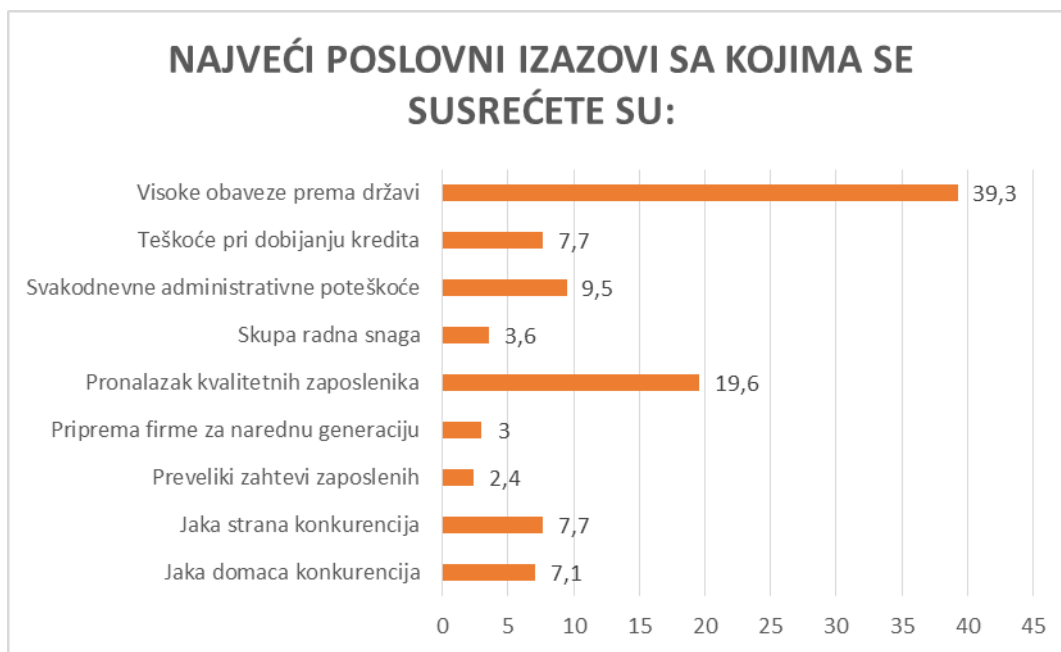
Grafikon 5

Uticaj svetske krize je primetan kod 81% ispitanih preduzeća, dok svako deseto preduzeće (13,7%) taj uticaj ne oseća.



Grafikon 6

Kao što smo videli iz grafikona 5. kriza se oseća kod 80% preduzeća to se ne odražava na prihode preduzeća. Podjednak je procenat porodičnih firmi (39,3%) kojima su se prihodi smanjili i povećali, dok 21,4% kažu da su im prihodi ostali nepromenjeni.

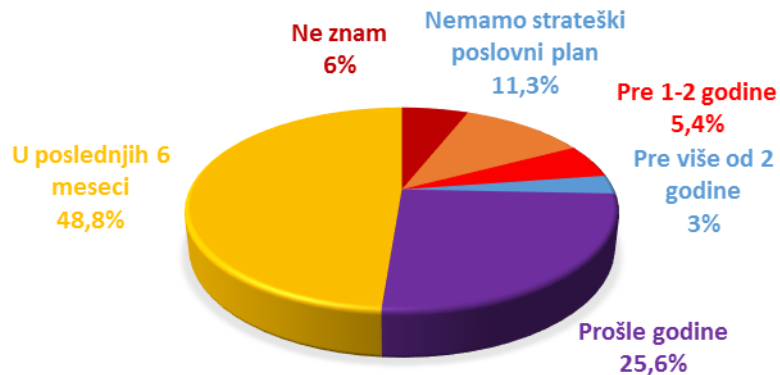


Grafikon 7

Vlasnici firmi ističu da su najveći poslovni izazovi sa kojima se trenutno susreću:

- Visoke obaveze prema državi (39,3%),
- Pronalazak kvalitetnih radnika (19,6%),
- Svakodnevne administrativne poteškoće (9,5%)
- Teškoće pri dobijanju kredita (7,7%),
- Jaka strana konkurencija (7,7%) i
- Jaka domaća konkurencija (7,7%).

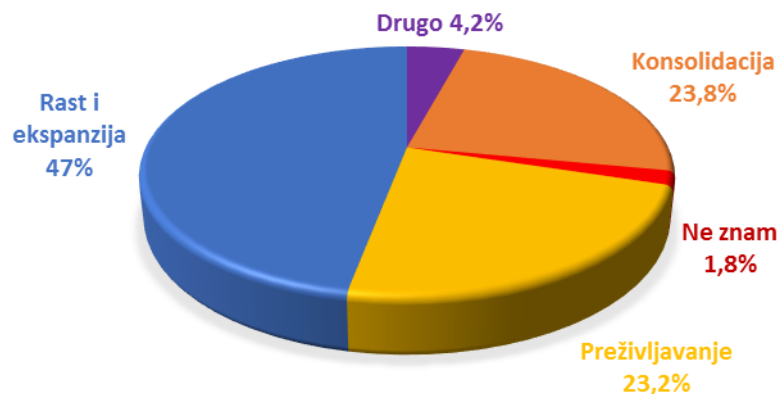
## KADA JE VAŠA FIRMA POSLEDNJI PUT IZVRŠILA REVIDIRANJE I AŽURIRANJE VAŠEG STRATEŠKOG POSLOVNOG PLANA ZA BUDUĆNOST?



Grafikon 8

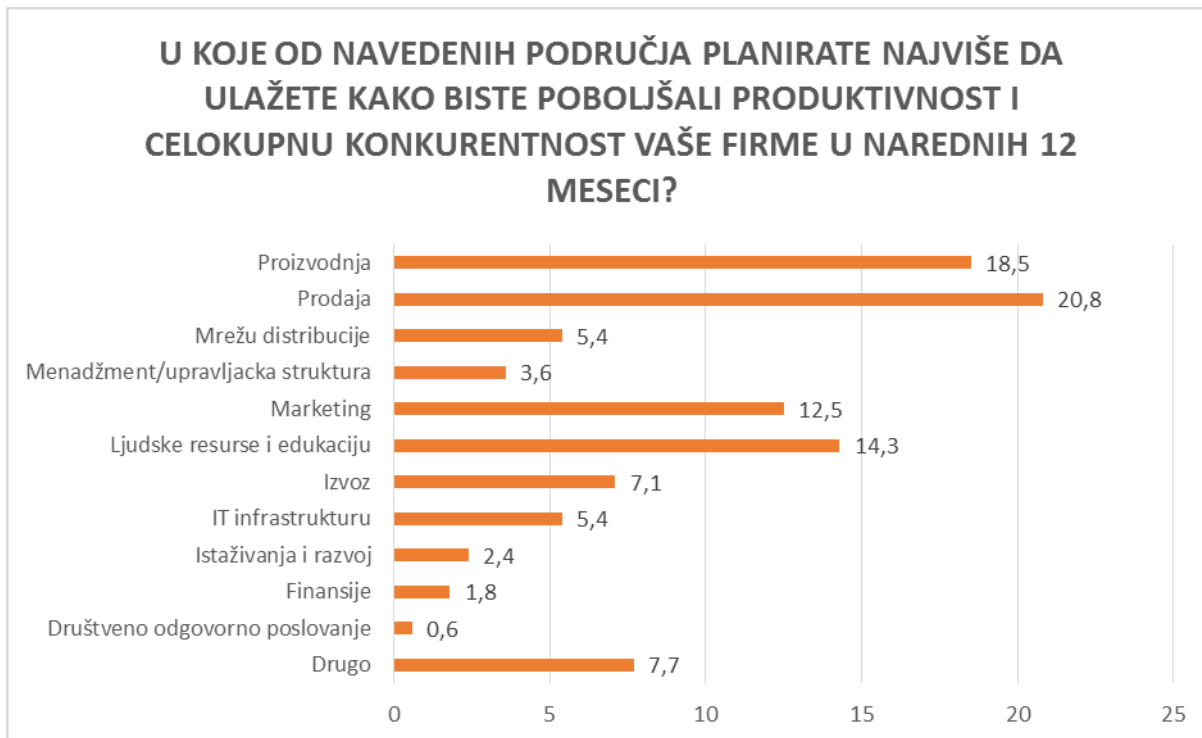
Strateške planove u poslednjih šest meseci je revidiralo ili ažuriralo 48,8% preduzeća, dok je to prošle godine učinila svaka četvrta firma (25,6%). Interesantan je podatak da svako deseto preduzeće (11,3%) nema strateški poslovni plan.

## U NAREDNIH 12 MESECI, KOJOJ STRATEGIJI ĆE TEŽITI VAŠA FIRMA?



Grafikon 9

U narednih godinu dana najveći broj preduzeća ima za cilj da raste (47%), dok svako četvrto preduzeće (23,8%) planira konsolidaciju. Cilj 23,2% preduzeća je da prežive.

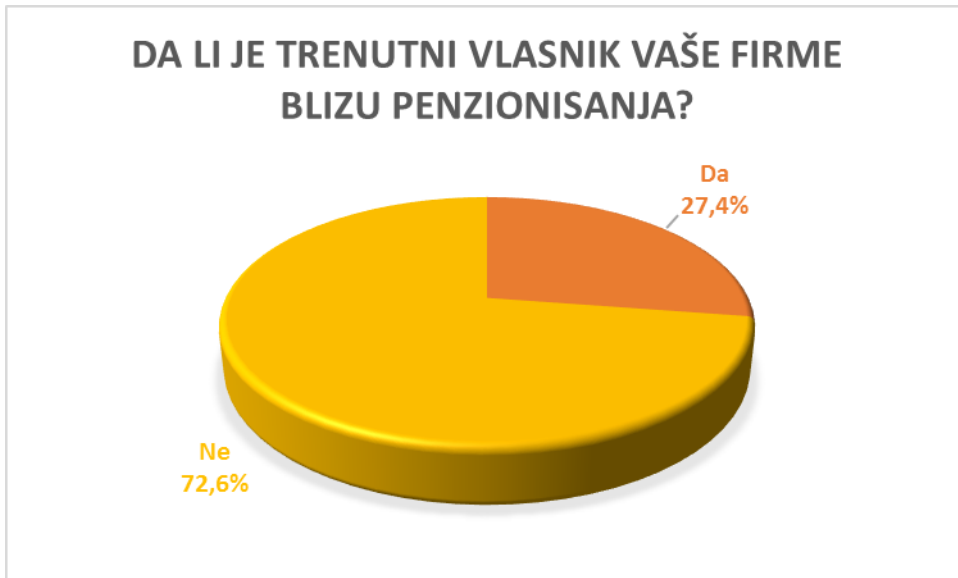


Grafikon 10

Vlasnici firmi u narednom periodu akcentat u svom poslovanju staviće na unapređenje:

- Prodaje (20,8%),
- Proizvodnju (18,5%),
- Ljudske resurse i edukaciju (14,3%),
- Marketing (12,5%) i
- Izvoz 7,7%.





Grafikon 11

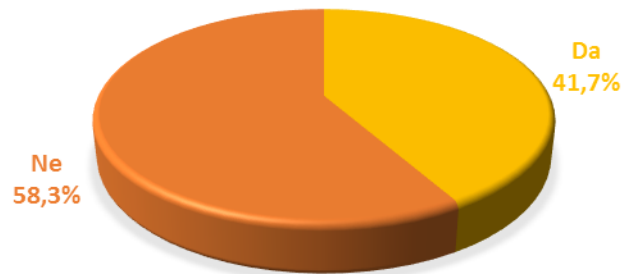
Najveći broj ispitanih vlasnika firmi ne planira skorije da ide u penziju (72,6%), dok njih 27.4% planira da uskoro ide u penziju.



Grafikon 12

Naslednik firme je poznat kod 58,9% vlasnika firmi.

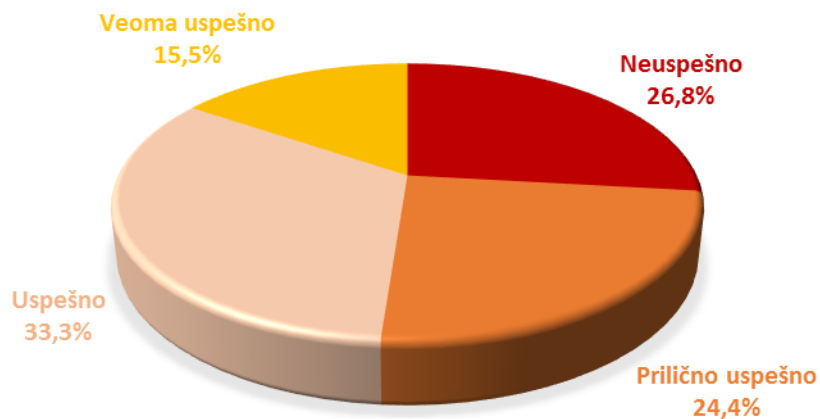
**DA LI NA VISOKIM POZICIJAMA U FIRMI  
IMATE MENADŽERE KOJI NISU DEO  
PORODICE?**



Grafikon 13

Menadžere na visokim pozicijama, a koji nisu deo porodice, nalazimo kod 41,7% ispitanih preduzeća.

**KAKVO JE BILO/JE VAŠE ISKUSTVO SA NE  
PORODIČNIM MENADŽEROM?**



Grafikon 14

Generalno gledajući iskustvo ispitanika u zapošljavanju menadžera, koji nisu članovi porodice, je više pozitivno nego negativno. Svaka četvrta firma (26,8%) je imala loše iskustvo sa eksternim menadžerima.



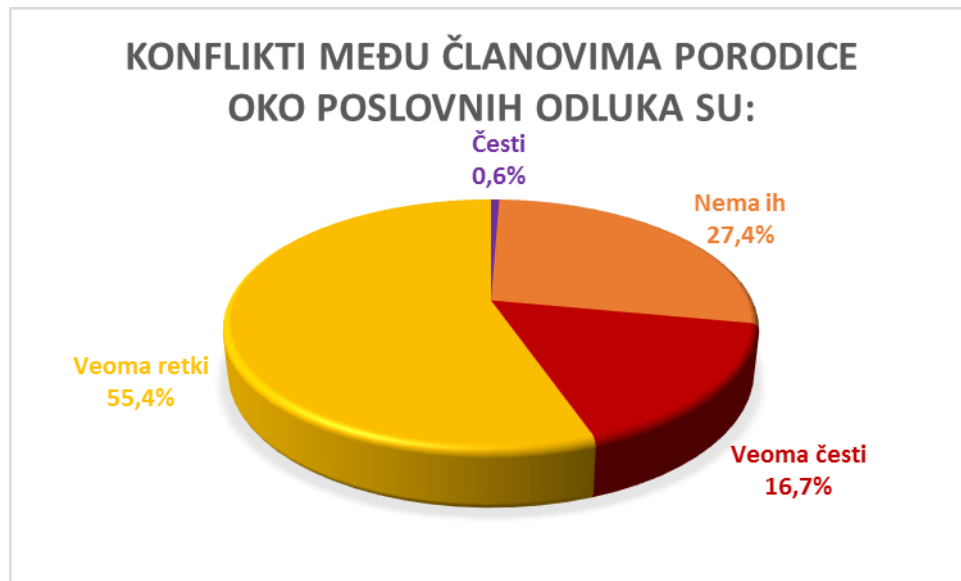
Grafikon 15

Vlasnici preduzeća prilikom donošenja poslovnih odluka najviše veruju članovima porodice koji rade kod njih (44,6%), stručnom kadru koji nije deo njihove porodice (32,1%), dok svaki četvrti ispitanik samostalno donosi odluke (23,2%).



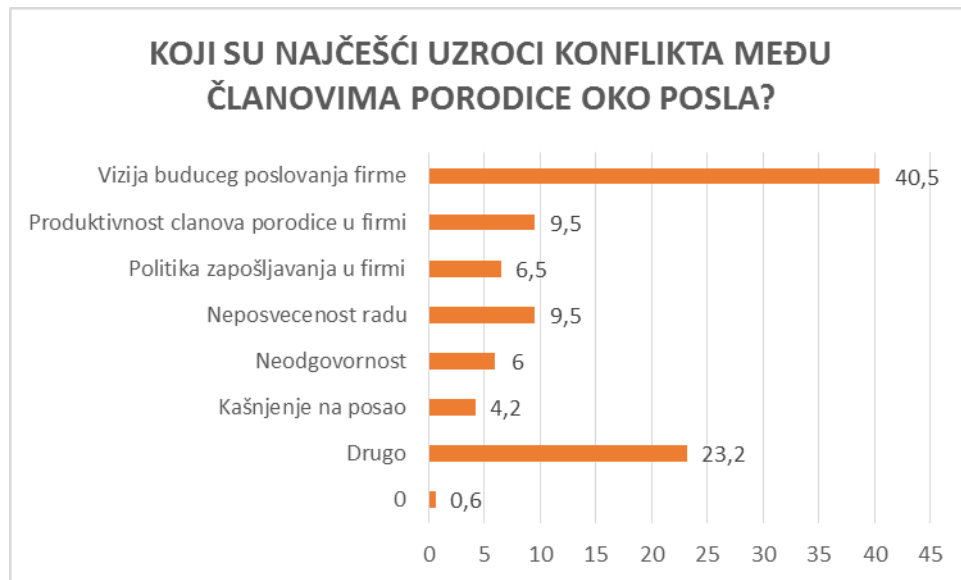
Grafikon 16

Iako stručnjacima koji nisu deo porodice veruje tek svaki treći ispitanik, prilikom donošenja važnih odluka za firmu, 75% ispitanika smatra da je dobar potez zaposliti na visoke pozicije nekoga ko nije član porodice. Sa ovom tvrdnjom se ne slaže 25% vlasnika firmi.



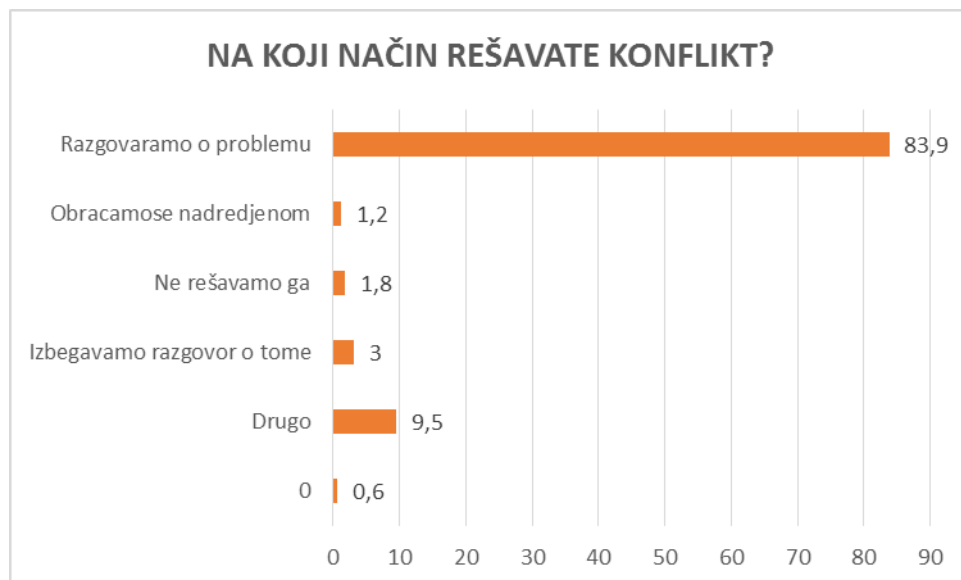
Grafikon 17

Na osnovu odgovora ispitanika možemo da zaključimo da konflikta u porodičnim firmama zbog poslovnih odluka nema mnogo i nisu česti. Najveći broj ispitanika (55,4%) je kazao da su takvi konflikti veoma retki, dok je u 16,7% slučajeva to česta pojava.



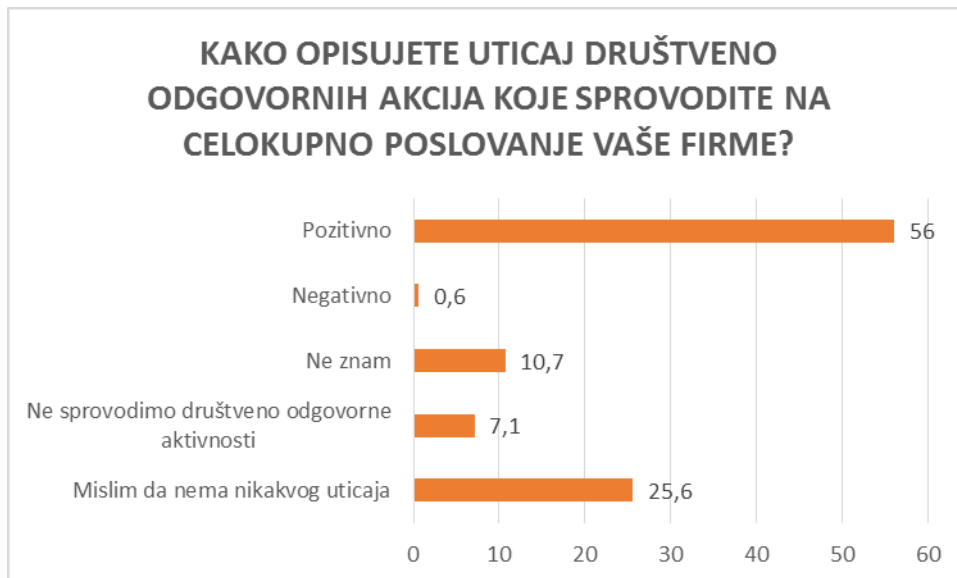
Grafikon 18

Vlasnici firmi ističu da najviše razmirica unutar porodice imaju kada se razmišlja o viziji budućeg poslovanja preduzeća (40,5%), a slede pitanje produktivnosti članova porodice (9,5%), neposvećenost radu (9,5%), problemi oko zapošljavanja u firmi (6,5%) i neodgovornost (6%).



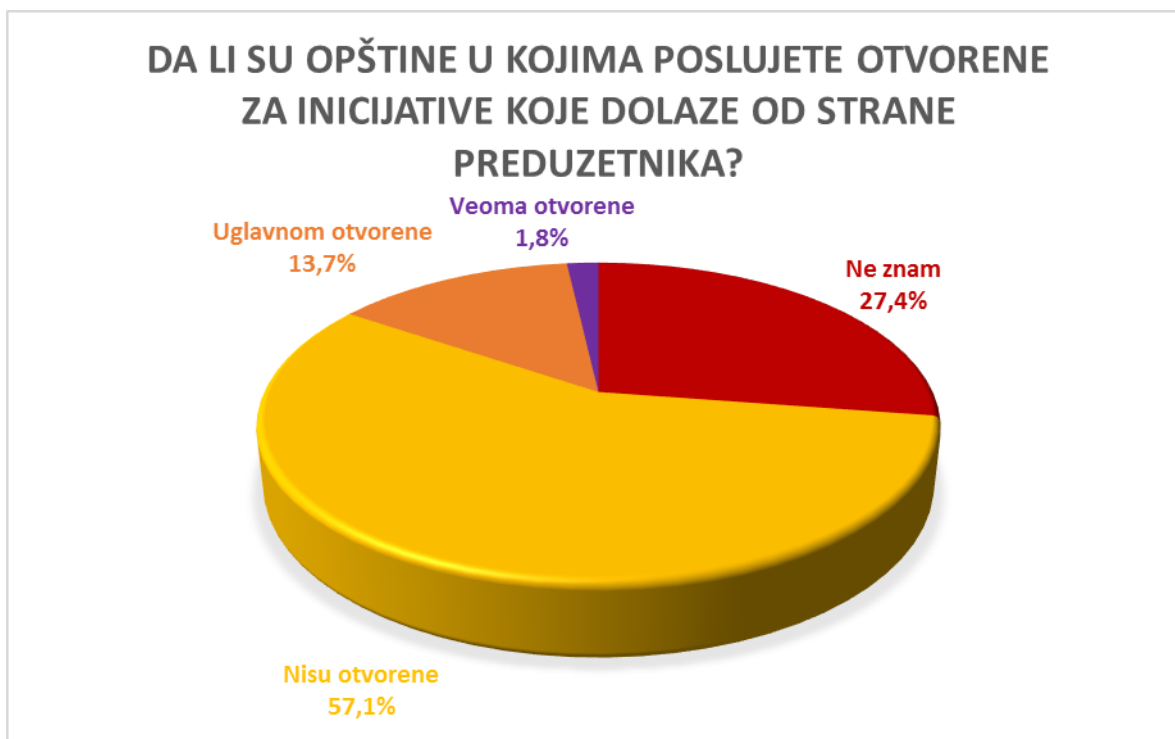
Grafikon 19

Najveći broj konflikta unutar porodičnih firmi se rešava razgovorom (83,9%), dok su ostali načini za rešavanje konflikta znatno manje prisutni.



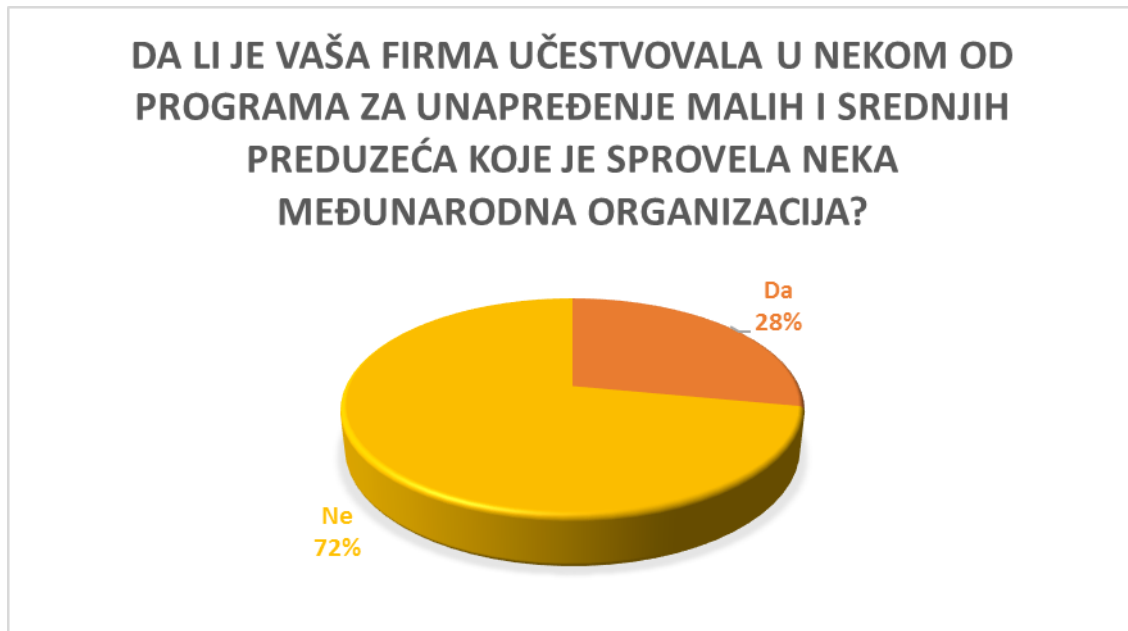
Grafikon 20

Nešto više od polovine ispitanika (56%) smatra da to pozitivno utiče na celokupno poslovanje njihove firme, dok svaki četvrti ispitanik (25,6%) smatra da to nema nikakvog uticaja na njihovo poslovanje.



Grafikon 21

Najveći broj ispitanika (57,1%) smatra da opštine nisu otvorene za inicijative koje dolaze od strane preduzetnika, dok 15,5% ispitanika smatra da su otvorene u određenoj meri.



Grafikon 22

Od ukupnog broja ispitanih porodičnih firmi njih 28% je učestvovalo u nekom od programa za unapređenje poslovanja koje su sprovele neke od međunarodnih organizacija.

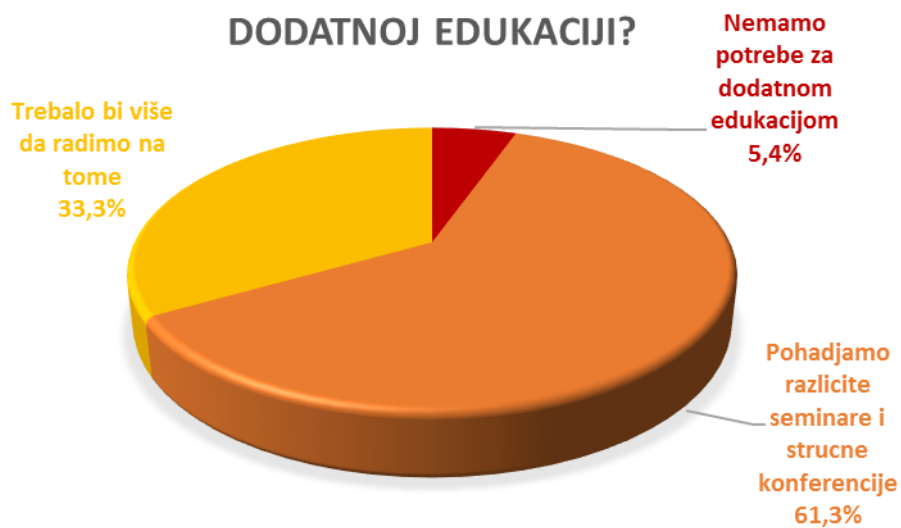
**DA LI JE VAŠA FIRMA UČESTVOVALA U NEKOM OD  
PROGRAMA ZA UNAPREĐENJE MALIH I SREDNJIH  
PREDUZEĆA KOJE JE SPROVELA NEKA DOMAĆA  
ORGANIZACIJA ILI VLADA REPUBLIKE SRBIJE?**



Grafikon 23

Od ukupnog broja ispitanih porodičnih firmi njih 31% je učestvovalo u nekom od programa za unapređenje poslovanja koje su sprovele neke domaće organizacije ili vlada Republike Srbije.

**KOLIKO PAŽNJE VAŠA FIRMA POSVEĆUJE  
DODATNOJ EDUKACIJI?**



Grafikon 24



Generalno gledajući postoji potreba za dodatnim edukacijama za vlasnike i radnike porodičnih firmi. Da treba više pažnje posvetiti edukaciji i usavršavanju smatra 33,3%, dok različite seminare i stručne konferencija pohađa 61,3% vlasnika porodičnih firmi. Samo 5,4% ispitanika je kazalo da oni nemaju potrebu za bilo kakvim edukacijama.